

Иванова О.В., Журба О.Р.
**АКТИВИЗАЦИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ
ПРИ ПОМОЩИ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ**

В статье проанализировано использование интерактивных методов обучения, которые позволяют активизировать речевую деятельность студентов-филологов. Определены и обоснованы основные понятия, проанализирована методика применения интерактивных методов на практических занятиях по иностранному языку. На практических занятиях по английскому языку целесообразно использовать обучающие методы, которые стимулируют и активизируют творческое мышление студентов: "мозговой штурм", ролевые игры, беседы, дискуссии. Доказано, что интерактивные методы необходимо использовать в процессе подготовки специалистов-филологов.

Ключевые слова: интерактивные методы, речевая деятельность, коммуникативная активность, мозговой штурм, ролевые игры, дискуссия..

Ivanova O., Zhurba O.
**ACTIVATION OF FOREIGN LANGUAGE SPEECH ACTIVITY OF STUDENTS-PHILOLOGISTS
THROUGH INTERACTIVE LEARNING TECHNOLOGIES**

The article deals with and proves that interactive teaching methods are effective technologies in a foreign language learning, that allow to intensify a speech activity of students-philologists. The specific of philologists training is oriented in social and communicative course. The main task of higher school is the implementation of effective methodologies and technologies that have to form foreign language communicative skills. Some kinds of interactive technologies and examples of practical tasks for the formation of oral free orientation skills in a foreign language environment in different situations are given and characterized.

Before choosing methods a teacher of higher school should be guided by those definite tasks of educational process the results of which are meeting the requirements of formation of particular students' skills. Practical tasks which are built on the basis of interactive technologies in education give an opportunity effectively study educational material. Thus, one forms conditions for a foreign language learning on a high level and the following usage of formed skills in practice. Students study to communicate using foreign language lexicon, to take part in discussions, to use grammar constructions, to intensify their active vocabulary in the process of communicative activity. On the practical lessons of English it is useful to use different teaching methods that stimulate and activate creative thinking of students: "brainstorming", role play, conversation and discussion.

Therefore, it can be affirmed that, innovative interactive educational technologies determine the final result of studying, activate learning process, stimulate interest, enable a personal development, initiative, creativity, independence of students to make decisions, and, as a result, provide an opportunity to improve the knowledge of foreign languages..

Key words: interactive methods, speech activity, communicative activities, brainstorming, role play, discussion.

Подано до редакції 13.03.2015.

УДК 371.13:17

© 2015

Каленський А.А.

**РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
В МОРАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розкривається розвиток особистості студента в моральній діяльності. Використання в навчальному процесі ігрових технологій сприяє вихованню важливих для майбутніх викладачів спеціальних дисциплін громадянських і моральних якостей (почуття обов'язку, патріотизму, колективізму, взаємодопомоги, взаємовиручки). Разом з тим, гуманістична спрямованість підготовки, а в підсумку підготовленості професіонала, забезпечує олюднення відносин в самому професійному середовищі, стримує прояви міжособистісної агресивності, непримиренності в ході соціальних зіткнень, конфліктів.

Ключові слова: інтерактивні технології, моральна особистість, моральна діяльність, зона найближчого розвитку, емоційно-ціннісне поле.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процеси соціальної та психологічної зрілості людей, їх здатність до ведення діалогу, культури комунікацій, активного самопізнання і самовираження виходять на перший план в глобалізованому світі. У зв'язку з цим, сьогодні змінюються характер і функції професійної освіти: вона повинна не тільки передати знання, формувати вміння, а й розвинути здібності до самовизначення, підготувати майбутніх фахівців до самостійних дій, навчити нести моральну відповідальність за себе і свої вчинки. Можливості впливу на майбутніх викладачів спеціальних дисциплін через моральну діяльність за допомогою сучасних інтерактивних технологій, визначають необхідність їх моральної, громадянської спрямованості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Питання морального розвитку та теорії моральної діяльності в зв'язку з використанням методів активного навчання розглядалися багатьма науковцями (Н. Анікеєва, О. Анісімов, О. Артемьєва, О. Богданова та С. Черенкова, О. Бондарєвська, А. Князєв, Д. Ельконін, М. Яновські та ін.).

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити можливості морального розвитку майбутніх викладачів спеціальних дисциплін через використання методів активного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження... У традиційному представленні моральних знань в вищому навчальному закладі, на жаль, відсутня будь-яка система, вони даються фрагментарно, від випадку до випадку. В

значній мірі система пред'явлення цих знань теоретизована. Все це веде до розриву між моральними знаннями і моральною поведінкою.

Для ліквідації такого розриву необхідно:

1. Співвідносити моральний досвід особистості з пропонованими йому морально-етичними знаннями так, щоб досвід зробив можливим засвоєння та застосування цих знань.
2. Ставити перед учасниками навчально-виховного процесу завдання, що виокремлюють моральний зміст вчинків.
3. Спонукати їх до постановки перед собою етичних питань і пошуку моральних відповідей.
4. Навчати відповідним формам моральної поведінки.
5. Здійснювати оцінку поведінки фахівців з врахуванням професійно-педагогічних етичних норм, якими вони повинні оволодіти.

Таким чином, будь-який вид діяльності з морального розвитку особистості повинен підкріплюватися практикою, громадською діяльністю в спеціально створених, сконструйованих для цього умовах. "У вихованні мало одних закликів і добрих порад про те, як чинити в тій чи іншій обстановці. Не менш важливо створювати такі умови, які б вимагали від вихованців на ділі прояву бажаних якостей" [3, с. 95].

Сьогодні пропонується новий підхід до розвитку гуманістичних рис особистості в логіці моральної діяльності і спілкування, предметом яких стають моральні цінності. "... Необхідно переглянути цінності освіти, навчання і виховання, поклавши в основу створення умов для розвитку гармонійної особистості, одиницею прояву якої є вчинок. Свободі, як провідному чиннику вчинку, навчити не можна. Її можна тільки виховати. Але для цього потрібна інша педагогічна діяльність, інша дидактика, інші форми організації діяльності тих, хто навчається" [1, с. 252].

На те, що моральна особистість народжується не в будь-якій діяльності, а лише в діяльності моральній, звертали і звертають увагу багато педагогів, психологи, філософи. Існує цілий ряд підходів до визначення поняття "моральна діяльність" це:

- вчинки, продиктовані моральними мотивами (О. Дробницький);
- діяльність по формуванню моральних якостей поведінки (С. Анісімов);
- вибір вчинку (А. Гусейнов);
- діяльність, заснована на добровільній поведінці особистості, на силі громадської думки, яка надає колективістський і гуманістичний характер взаємин (В. Блюмкін).

У педагогіці проблема моральної діяльності досліджена досить докладно. О. Богданова [4] вважає, що свідченням етичної діяльності є моральна діяльність, якщо її можна спостерігати і заміряти. Є. Бондаревська [5] визначає склад моральної діяльності як вчинки, спрямовані на зміцнення, розвиток і перетворення моральних відносин як між людьми так і самої себе, як їх носія.

Спираючись на наявні дослідження і висновки, що містяться в них, виділимо компоненти моральної діяльності: теоретичне засвоєння моральних норм; аналіз дій, що відбуваються і виділення на їх підставі моральних норм, моральних аспектів цих дій; вираження особистого ставлення до подій; вироблення власних і особистісно-значущих моральних поглядів, відносин, почуттів щодо того, що відбувається; проектування лінії поведінки з опорою на моральну позицію.

Щоб правильно оцінити ту чи іншу рису особистості, треба розглядати її у зв'язку з оточенням. Особистість формується завжди як єдине ціле. Тому формування і розвиток окремих рис, проблематичне, так як для розвитку особистості важливе значення має як поєднання рис, так і спрямованість такого поєднання. Важливо, щоб своєрідність рис особистості утворювало моральну, соціально-відповідальну особу.

Розвиток особистості в моральній діяльності має будуватися з "зони найближчого розвитку" (Л. Виготський [6]). Повинна здійснюватися постановка якоїсь навчальної ситуації вільного вибору, де відсутні задані норми. Розвиток в таких умовах виступає не просто як додаток діяльності, а як процес, що триває нерівномірно, в ході якого здійснюється вплив педагогічно-етичного середовища на тих, хто навчається і відбувається їх рефлексія до своїх моральних, громадянських якостей.

На заняттях з використанням ігрових технологій, здійснюється різнобічний навчальний, виховний, розвивальний вплив на особистість тих, хто навчається. Про це свідчать результати досліджень Н. Анікеєвої, О. Анісімова, О. Артем'єва, Д. Ельконіна, М. Яновської.

Можливості впливу на особистість за допомогою ігрових технологій, визначають необхідність їх моральної, громадянської спрямованості. Разом з тим слід зазначити, що гуманістична природа гри може бути спотворена в силу професійної некомпетентності, або спеціальної асоціально спрямованої діяльності, що й обумовлює значення поставленої в роботі проблеми.

Гуманістична спрямованість підготовки кадрів, в умовах професійної освіти, повинна виступати, як процес створення умов для усвідомлення можливостей з саморозвитку і професійного вдосконалення в різних, адекватних видах діяльності.

Природу гри повинна пронизувати моральність і громадянськість. Гуманістична спрямованість ігрового процесу припускає:

– виховну функцію, яка полягає в моральному характері ігрової діяльності, в наслідуванні моральним зразкам поведінки. Виховання здійснюється самим процесом гри, при постановці моральних цілей, що вимагають пошуку морально-етичних засобів, встановлення моральних відносин;

– інформаційно-навчальну функцію стимулювання розвитку творчого мислення гравців, за допомогою їх участі в квазіпрактичній, в квазіпрофесійній діяльності, з можливістю паралельного оцінювання та рефлексії успіху застосування теоретичних знань на практиці;

– мотиваційно-спонукальну функцію високого емоційного впливу гри на учасників, розвитку у них інтересу, азарту, прагнення до успіху;

– рефлексивно-оцінну функцію, яка виявляється в постійній рефлексії кожним учасником гри свого місця в ній, своїх дій, свого способу мислення; співвіднесення себе та своєї діяльності з діяльністю і способами дії інших гравців; в оцінці учасників гри керівником і експертною групою в ході підбиття підсумків;

– комунікативну функцію – у набутті досвіду морального спілкування в грі за допомогою здійснюваної педагогічної корекції недоліків і пошуку виходу з виявлених комунікативних утруднень;

– функцію організації та управління пізнавальною діяльністю, що реалізується відповідно до планованої тематики занять, їх спрямованістю і вирішуваними завданнями. "Можливе не фрагментарне застосування ігор-ситуацій і не одна, окремо взята гра, а динамічна система сценарних, поступово дедалі складніших професійно-орієнтованих навчально-рольових ігор, по всіх основних розділах навчальної програми, що сприятиме вдосконаленню продуктивних методів навчання, розробці науково обґрунтованих методик і методичних прийомів, а разом з тим – створенню сприятливої атмосфери навчання" [2, с. 13];

– діагностичну функцію, яка реалізується за допомогою прояви в ігровій позиції, реального "Я", кожного учасника і можливості побудови на цьому, за допомогою спостереження, певних висновків;

– психокорегувальну функцію, яка виявляється в соціальній цінності міжособистісного спілкування, в осмисленні за допомогою утруднень і знахідок, цінності як себе так і оточуючих, в набутті здатності ставити себе на місце іншого з метою самооцінки і подальшої корекції власної діяльності.

Якою мірою дані функції будуть реалізовуватися в грі, стосовно до педагогічного процесу, залежить від цілей організованої ігрової дії, від педагогічної майстерності організатора, який розробляє відповідно до цілей, педагогічну технологію і витримує її в ході ігрового процесу. Доцільно, в зв'язку з цим, розглянути більш детально, одну з найважливіших функцій гри – емоційно-стимулюючу, що сприяє формуванню моральних, громадянських почуттів особистості. Саме почуття формують стан успіху – головного джерела внутрішніх сил. Можна з упевненістю сказати, що психологічну основу проблемних методів навчання складають саме емоційні ряди, як послідовність емоційних переживань і реакцій.

Ділова гра використовується для вирішення комплексних завдань засвоєння нового, закріплення матеріалу, розвитку творчих здібностей, підвищення інтересу до майбутньої професійної діяльності.

Ділова гра вирішує ще одне важливе завдання, пов'язане з професійним самовизначенням студентів – майбутніх викладачів спеціальних дисциплін. Для майбутніх викладачів до переліку проблем входить доцільність професійного вибору, що пов'язано з падінням престижу педагогічної професії. Екзистенціальне переживання студентами педагогічних проблем в процесі підготовки, презентації та обговорення ділової гри сприяє формуванню позитивного ставлення до майбутньої професії і духовного осмислення професійного зростання як однієї зі складових сенсу життя.

Творча активність особистості в діловій грі обумовлюється тим, що гра дозволяє відчути значимість свого "Я", особливо в тих випадках, коли студент знаходить те чи інше оригінальне рішення, яке відразу впливає на траєкторію гри і відповідним чином оцінюється (керівником гри або самими учасниками гри). Відбувається поступове зняття напруженості, скутості, нерішучості і наростання мобілізуючої напруженості на основі посилення інтересу до ігрового процесу. В процесі ділової гри студенти співпереживають проблемну ситуацію, виявляють у ній особистісний сенс, ігрова ситуація стає частиною їхнього особистого професійного досвіду.

Дослідниця проблем емоційно-ціннісного аспекту гри М. Яновська, так визначає емоційно-стимулюючі функції гри [9, с. 111]:

1. Відповідаючи актуальним професійним потребам, гра викликає інтерес, позитивні емоції, які, поширюючись, створюють емоційно-цінне поле ігрової діяльності і життєдіяльності колективу і особистості.

2. Гра в поєднанні з іншими стимулами, забезпечує оптимізацію, підвищення ефективності всього навчально-виховного процесу, забезпечує емоційно-ціннісне поле, "наповнення" його змісту, форм і методів.

3. Завдяки виникненню інтересу і адекватності суспільно-цінної педагогічної діяльності, гра посилює змістоутворюючі мотиви поведінки.

Особливістю ігрової дії є можливість стійкої підтримки мотивації учасників за рахунок зацікавленості.

При цьому, гідність і особлива цінність гри полягає в тому, що вона дозволяє піти від прямої дії на

особистість. Гра відноситься до непрямого методу впливу, коли людина не відчуває себе об'єктом впливу, коли вона повноправний суб'єкт діяльності. Гра – це також і засіб, що сприяє переходу розвитку в саморозвиток.

Особистість "... в грі усвідомлює себе, вчиться бажати й підкорятися бажанню свої скороминущі ефективні прагнення: вчитися діяти, підпорядковуючи свої дії певним зразкам, правилам" [8, с. 76].

Важливо також, що ігрова діяльність породжується мотивами внутрішнього порядку: враженнями, прихильностями, соціальним досвідом, особистими потребами.

Специфічні особливості гри в тому, що для людини важливий не стільки результат, скільки сам процес – процес її переживань. Хоча ситуації програються людиною уявні, але переживання, почуття в грі – реальні.

Матеріали досліджень О. Анісімова, О. Богданової, А. Князева, М. Яновської свідчать, що в грі закладено величезний виховний потенціал, який може бути реалізований при відповідних умовах, найважливішим з яких є моральний, гуманістичний характер ігрового процесу. "В умовах ігрового моделювання постановки та вирішення проблем, при реалізації цінності розвитку людей в ході проблематизації і депроблематизації, провідним процесом стає рефлексія дій і способів існування, відчуття, самовизначення, мислення, комунікації, спілкування тощо ... Грою моделюється набір умов для розвитку людини, а рефлексія процесів розвитку, стає передумовою переходу до саморозвитку", – робить висновок О. Анісімов [1, с. 380].

Таким чином, гра здатна бути стрижневим емоційним стимулом інших методів навчання і виховання. Гра в цьому випадку "насичує" метод активними компонентами, стимулюючи активно-діяльне ставлення особистості.

Моральна, громадянська спрямованість активно-ігрових технологій та діяльності викладача в системі професійної освіти, визначається [1]:

- вибором і конструюванням ігрових ситуацій, що вимагають прояву бажаних якостей;
- визначенням оцінки ігрової діяльності, тих хто навчається відповідно з цивільними і морально-етичними нормами;
- корекцією і самокорекцією певних особистісних якостей тих, хто навчається, в результаті оцінки і рефлексії діяльності;
- формуванням групової згуртованості і усвідомленням учасниками гри себе в групі;
- можливістю формування позитивної ціннісно-орієнтаційної єдності групи, на основі загальних професійних та інших інтересів тих, хто навчається;
- соціально-цінним змістом одиниць знань і умінь, сформованих та розвинутих в тих, хто навчається.

Спрямованість ігор визначається також здібностями викладача ефективно використовувати особистісні особливості студентів: позитивний і негативний досвід ранньої діяльності, що близька змістовно до перспективної; певний рівень практичних знань та умінь; позитивні моральні якості.

Висновки... Використання в навчальному процесі ігрових технологій, сприяє, в силу перерахованих вище особливостей, вихованню важливих для майбутніх викладачів спеціальних дисциплін громадянських і моральних якостей (почуття обов'язку, патріотизму, колективізму, взаємодопомоги, взаємовиручки). Разом з тим, гуманістична спрямованість підготовки, а в підсумку підготовленості професіонала, забезпечує олюднення відносин в самому професійному середовищі, стримує прояви міжособистісної агресивності, непримиренності в ході соціальних зіткнень, конфліктів.

Перспективами подальших наукових розвідок є дослідження розвитку умінь професійно-педагогічної етики майбутніх викладачів спеціальних дисциплін в умовах проходження наскрізної практики.

Використана література :

1. Анисимов О. С. Методологическая культура педагогической деятельности и мышления / О. С. Анисимов, ИНОАН СССР. Всесоюзный методологический центр. – М. : Экономика, 1991, – 416 с.
2. Артемьева О. А. Активизация познавательной деятельности курсантов вуза на основе системы профессионально-ориентированных учебно-ролевых игр. Дисс. канд. педаг. наук / О. А. Артемьева. – М., ВПА, 1991. – 227 с.
3. Барабанщиков А. В. Педагогическая культура офицера / А. В. Барабанщиков. С. С. Муцинов. – М. : Воениздат, 1985 . – 200 с.
4. Богданова О. С. Нравственное воспитание старшекласников: Книга для учителя / О. С. Богданова, С. В. Черенкова. – М. : Просвещение, 1988. – 206 с.
5. Бондаревская Е. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания: учеб. пособие для студентов педвузов и слушателей ИПК / Е. В. Бондаревская, С. В. Кульневич. – М.-Ростов н/Д., 1999. – 560 с.
6. Выготский Л. С. Психология развития человека / Л. С. Выготский. – М. : Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. – 1136 с.
7. Князев А. М. Основы активно-игрового обучения / А. М. Князев. – М. : РАГС, 2006. – 164 с.
8. Эльконин Д. Б. Психологические вопросы дошкольной игры / Д. Б. Эльконин // Возрастная и педагогическая психология: тексты. – М. : МГУ, 1992. – С.76.
9. Яновская М. Г. Эмоционально-ценностный аспект игры / М. Г. Яновская // Игра в педагогическом процессе: межвуз. сб. научн. трудов. – Новосибирск: изд-во НГПИ, 1989. – С. 110-117.

Каленский А.А.
**РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ СПЕЦИАЛЬНЫХ ДИСЦИПЛИН
В НРАВСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

В статье раскрывается развитие личности студента в нравственной деятельности. Использование в учебном процессе игровых технологий способствует воспитанию важных для будущих преподавателей специальных дисциплин гражданских и нравственных качеств (чувство долга, патриотизма, коллективизма, взаимопомощи, взаимовыручки). Вместе с тем, гуманистическая направленность подготовки, а в итоге подготовленности профессионала, обеспечивает очеловечивание отношений в самой профессиональной среде, сдерживает проявления межличностной агрессивности, непримиримости в ходе социальных столкновений, конфликтов.

Ключевые слова: интерактивные технологии, нравственная личность, нравственная деятельность, зона ближайшего развития, эмоционально-ценностное поле.

Kalenskiy A.
**DEVELOPMENT OF THE INDIVIDUAL OF FUTURE TEACHERS OF SPECIAL SUBJECTS
IN MORAL ACTIVITY**

Based on available research and conclusions contained therein, we select components of moral activity: theoretical assimilation of moral norms; analysis of actions that occur on the basis of their allocation moral standards and moral aspects of these actions; expression of personal attitude to the events; and develop their own personal and meaningful moral views, attitudes, feelings about what is happening; design courses drawing on moral position.

The processes of social and psychological maturity of people, their ability to dialogue, cultural communication, active and self-expression come to the fore in a globalized world. In this regard, today changed the nature and function of professional education: it should not only transmit knowledge, build skills, but also develop the ability to self-determination, to prepare a future professionals to act independently, learn to bear moral responsibility for themselves and their actions.

Ability to influence the moral personality through activities using modern interactive technologies, recognize the importance of moral and civic orientation.

The game is able to be a core emotional stimulus to other methods of upbringing training. Game in this case saturates method active ingredients, stimulating active-activity relation of the individual. The focus of the games is also determined by the ability of the teacher to effectively use the personal characteristics of students: positive and negative experiences of the early activities that near to meaningful perspective; a certain level of practical knowledge and skills; positive moral qualities.

Use in educational process of game technology contributes, by virtue of the above features, bringing important for future teachers of special subjects rights and moral qualities (a sense of duty, patriotism, collectivism, mutual reciprocity). At the same time, humanistic orientation training, and eventually professional training provides humanizing relationships in the professional environment, inhibits expression of interpersonal aggression, intransigence during social conflicts and conflicts.

Key words: interactive technologies, moral personality, moral activity, zone of proximal development, emotional and valuable field

Подано до редакції 31.03.2015.

УДК 378.091

© 2015

Моцар М.М.

**ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
ПРИ НАВЧАННІ ДИСТАНЦІЙНИМ ФОРМАМ ЗАЙНЯТОСТІ
З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

У статті розглядається проблема педагогічної підтримки творчого розвитку майбутніх перекладачів при навчанні нетрадиційним – дистанційним формам зайнятості з використанням технологій дистанційного навчання; з'ясовуються основні категорії набувачів педагогічної підтримки та методи їх педагогічної підтримки; визначаються умови успішності педагогічної підтримки, очікувані результати, мотиваційні аспекти для держави в організації педагогічної підтримки навчання населення, етапи її здійснення; обґрунтовується необхідність підтримки творчого розвитку особистості перекладача при навчанні дистанційним формам зайнятості.

Ключові слова: педагогічна підтримка, творческое развитие, дистанционная занятость, дистанційна освіта, педагогіка.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Актуальність досліджуваної теми пов'язана з тим, що кризове сьогодення вимагає пошуку нових креативних рішень, які б поєднували освіту та сучасні реалії. Таке поєднання допомагає оперативно вирішувати поточні проблеми, в тому числі і проблему зайнятості, яка є однією з найгостріших світових проблем. На її розв'язання суттєво впливає система освіти з різноманітним спектром освітніх технологій.

Відповідно п.1 ст.5 та п.1 ст. 6 Закону України «Про зайнятість населення» держава гарантує вільне обрання місця застосування праці та виду діяльності. Віддалена (дистанційна) форма зайнятості із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій дозволяє виконувати дистанційно роботу, яка раніше здійснювалася на робочому місці. Це веде не лише до мінімізації витрат роботодавцем, а і дає можливість, практично всім категоріям населення, дистанційно отримувати засоби до існування [1].